

Päätös erityisen kuntajakoselvityksen toimittamisesta sekä kuntajakoselvittäjän asettamisesta**TAUSTA**

Kuntalain 118 §:n mukaan kunnan ja valtion tulee yhdessä selvittää kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännön edellyttämät palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi, jos vähintään toinen 118 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn edellytyksistä täyttyy. Velvoite syntyy, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa. Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa, tai rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet laissa mainitut raja-arvot.

Ähtärin kaupunki täytti vuosien 2024 ja 2023 konsernitilinpäätösten perusteella kuntalaissa asetetut kriteerien raja-arvot. Ähtärin kaupunki päätyi arviointimenettelyyn vuoden 2024 konsernitilinpäätöksen taseeseen kertyneen alijäämän perusteella. Tämän lisäksi Ähtäri täytti kaikki neljä kuntalain 118 §:n 3 momentissa asetetut talouden tunnuslukujen kriteerien raja-arvot.

Valtiovarainministeriö asetti 28.8.2025 kuntalain 118 §:n mukaisen Ähtärin kaupunkia koskevan arviointiryhmän, jonka tehtävänä oli tehdä laissa tarkoitettu selvitys kaupungin mahdollisuuksista turvata asukkailleen lainsäädännön edellyttämät palvelut.

Arviointiryhmä katsoi 30.1.2026 arviointimenettelyn perusteella, että Ähtärin kaupungin taloudelliset edellytykset turvata asukkaiden palvelut ovat vaarantuneet ja talouden liikkumavara on pieni. Arviointiryhmä ehdotti kuntarakennelain 16 a §:n mukaisen, erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevaa kuntaa koskevan selvityksen käynnistämistä Ähtärin kaupungin palvelujen turvaamiseksi. Lisäksi arviointiryhmä korosti, että Ähtärin kaupungin talouden kestävään kehitykseen tulee kiinnittää erityistä huomiota ennen mahdollista kuntajaon muutoksen voimaantuloa, jotta alijäämän ja lainan määriä saadaan vähennettyä kehitysarvion mukaisesti.

KUNTIEN KUULEMINEN

Kuntarakennelain 15 §:n mukaan valtiovarainministeriön on kuultava asianomaisia kuntia ennen erityisen kuntajakoselvityksen määräämistä alueelle.

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Alajärven kaupungilta, Alavuden kaupungilta, Keuruun kaupungilta, Multian kunnalta, Saarijärven kaupungilta, Soinin kunnalta, Virtain kaupungilta ja Ähtärin kaupungilta lausuntoa osallistumisesta erityiseen kuntajakoselvitykseen.

Valtiovarainministeriö pyysi lisäksi em. kunnilta lausuntoa kuntajakoselvittäjästä. Valtiovarainministeriö esitti, että kuntajakoselvittäjäksi nimitettäisiin HT Eero Laesterä.

Lausunnot

Alajärven kaupunginvaltuuston 25.5.2026 hyväksymän lausunnon mukaan Alajärven kaupunki ei osallistu lausuntopyynnössä tarkoitettuun erityiseen kuntajakoselvitykseen. Alajärven kaupungin osallistuminen esitettyyn erityiseen kuntajakoselvitykseen ei ole perusteltua eikä kuntarakennelain mukaisten kuntajaon muuttamisen edellytysten ja tavoitteiden mukaista. Alajärvi muodostaa yhdessä Järviseudun kuntien kanssa kuntarakennelain 2 §:ssä tarkoitetun toiminnallisen kokonaisuuden. Alajärven ja Ähtärin — tai laajemmin Kuusiokuntien seutukunnan kuntien — välillä ei ole yhteistä työssäkäyntialuetta, yhteistä palvelurakennetta eikä yhteistä toimintakulttuuria tai yhteistyön historiaa. Etäisyydet ovat pitkät, tieyhteydet haastavat ja julkinen liikenne käytännössä olematon. Luontaiset asiointisuunnat eivät suuntaudu Alajärven ja Kuusiokuntien välillä. Alajärven kaupungin taloudellinen tilanne on haastava, ja kaupungilla on käynnissä merkittäviä pakollisia investointeja. Kaupungilla ei ole kantokykyä ottaa vastatakseen Ähtärin taloudellista painolastia. Alajärven kaupungilla ei ole huomauttamista HT Eero Laesterän nimittämisestä kuntajakoselvittäjäksi.

Alavuden kaupunginvaltuuston 25.5.2026 lausunnon mukaan Alavuden kaupunki ei osallistu lausuntopyynnön mukaiseen erityiseen kuntajakoselvitykseen. Tämän vuoksi ei oteta kantaa kuntajakoselvittäjään. Mahdollinen pakkoliitos vaarantaa Alavuden kaupungin asukkaiden palveluiden järjestämisen taloudellisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla ja liitoskunnat ovat vaarassa joutua arviointineuttelyyn. Alavuden kaupunginvaltuusto toteaa, että Ähtärin kaupungilla on kyky jatkossakin huolehtia alueensa asukkaiden ja asiakkaiden palveluista väestön kehityksen ja palvelutarpeen mukaan. Etelä-Pohjanmaan maakunnan itäisen alueen ja lausuntopyynnön saaneiden kuntien tulevaisuutta, elinvoimaa ja kilpailukykyä tulee tarkastella laajempaan kokonaisuuteen kuin kuntajakoselvityksenä. Tarkastelussa on kysymys maakuntarajasta, vaalipiirirajasta, valtionhallinnon palveluista, hyvinvointialueen palveluista sekä työllisyyspalveluiden hoidosta. Ei ole myöskään syytä tehdä arvioita kuntarakenteen muutoksesta ennen tietoa tulevan valtiosuudistuksen vaikutuksista kuntatalouteen. Koko valtion tasolla on valmistelussa merkittäviä kuntia koskevia muutoksia, joiden vaikutukset Alavuden kaupunkiin, alueen muihin kuntiin, maakuntiin ja hyvinvointialueisiin ovat vielä epäselvät tai vahvistamatta. Alavuden kaupunginvaltuuston näkemyksen mukaan kuntajakoselvityksen ja mahdollisen kuntajaon tulee perustua vapaaehtoisuuteen, jolloin mahdollisen uuden kunnan strategia, elinvoima ja kilpailukyky sekä kyky tarjota ja kehittää palveluja on lähtökohtaisesti tahtotilaltaan hyvä.

Keuruun kaupunginvaltuusto on todennut 25.5.2026 hyväksymässään lausunnossa, että Keuruun kaupunki ei ole halukas osallistumaan kuntarakennelain 4 luvun mukaiseen erityiseen kuntajakoselvitykseen Ähtärin kaupungin palveluiden turvaamiseksi. Keuruun kaupungin nykyisillä taloudellisilla resursseilla eikä yhdistymisellä Ähtäriin kyetä ratkaisemaan Ähtärin kaupungin taloushaasteita. Keuruun keskeiset haasteet liittyvät väestön vähenemiseen, ikääntymiseen ja työmarkkinoiden heikkouteen. Sen lisäksi on tiedostettava, että Keuruun tyypillinen asiointi- ja työssäkäyntisuunta ei ole Ähtäri, vaan Jyväskylä, vaikka kaupungilla on myös oma vahva paikallinen palvelukeskusrooli lähialueelleen. Keuruun kaupungilla ei ole huomautettavaa esitetystä kuntajakoselvittäjästä.

Multian kunnanvaltuuston 1.6.2026 hyväksymän lausunnon mukaan eri maakunnissa sijaitsevien Ähtärin ja Multian välillä ei ole sellaista palvelujen yhteistuotantoa, työssäkäyntialuetta, yhdyskuntarakennetta tai muuta arjen toiminnallista integraatiota, jonka perusteella kuntien yhdistämistä koskevaa selvitystä voitaisiin pitää luontevana tai tarkoituksenmukaisena. Ähtärin ja Multian palvelurakenteet, asiointisuunnat ja alueellinen suuntautuminen ovat erillisiä eivätkä muodosta yhtenäistä toiminta-aluetta. Multian kunta on itse ollut samaan aikaan

Ähtärin kaupungin kanssa valtiovarainministeriön arviointimenettelyssä. Mahdolliset kuntajakoselvitykseen liittyvät vaikutukset Multian kunnan talouteen ja taloudelliseen kantokykyyn olisivat merkittäviä, eikä niiden käynnistämiseksi ole kunnan omasta tilanteesta johtuvia perusteita. Edellä esitetyin perusteiden edellytyksiä kuntarakennelain 4 luvun mukaisen erityisen kuntajakoselvityksen asettamiselle ei Multian kunnan osalta ole ja kunta antaa lausuntonaan asiassa kielteisen kannan osallistumiselle kuntajakoselvitykseen. Multian kunnalla ei ole huomautettavaa esitettyyn kuntajakoselvittäjään.

Saarijärven kaupunginvaltuuston 25.5.2026 hyväksymässä lausunnossa todetaan, että Saarijärven kaupungin näkemyksen mukaan Ähtärin ja Saarijärven kaupungit eivät muodosta kuntarakennelaisissa tarkoitettua toiminnallista kokonaisuutta, joka antaisi perusteet erityisen kuntajakoselvityksen laajentamiselle Saarijärven kaupunkia koskevaksi. Eri maakunnissa sijaitsevien Ähtärin ja Saarijärven välillä ei ole sellaista palvelujen yhteistuotantoa, työssäkäyntialuetta, yhdyskuntarakennetta tai muuta arjen toiminnallista integraatiota, jonka perusteella kuntien yhdistämistä koskevaa selvitystä voitaisiin pitää luontevana tai tarkoituksenmukaisena. Kaupunkien palvelurakenteet, asiointisuunnat ja alueellinen suuntautuminen ovat erillisiä eivätkä muodosta yhtenäistä toiminta-aluetta. Saarijärven kaupunki katsoo, ettei edellä esitetyin perusteiden edellytyksiä kuntarakennelain 4 luvun mukaisen erityisen kuntajakoselvityksen asettamiselle Saarijärven kaupungin osalta ole, ja antaa lausuntonaan asiassa kielteisen kannan osallistumiselle kuntajakoselvitykseen. Saarijärven kaupungilla ei ole huomautettavaa esitettyyn kuntajakoselvittäjään.

Soinin kunnanvaltuusto on antanut lausuntonsa 25.5.2026. Kunta tuo esiin, että hyvästä taloudellisesta tilanteesta huolimatta Soinin kunnan talous ei mahdollista kuntaliitosta Ähtärin kaupungin kanssa. Kuntaliitos Ähtärin kaupungin kanssa, kuntakoot huomioiden, ei tuo lisäarvoa eikä synergiaetuja kumpaankaan suuntaan. Päinvastoin kuntaliitos romahduttaisi Soinin kunnan elinvoiman. Mikäli Ähtärin kaupunki liitettäisiin Soinin kuntaan, tällöin ei muodostuisi elinvoimaista, alueellisesti eheää ja yhdyskuntarakenteeltaan toimivaa kuntarakennetta, jolla on riittävä rahoituspohja ja joka vahvistaisi kunnan asukkaiden itsehallinnon edellytyksiä. Näin ollen Soini ei osallistu erityiseen kuntajakoselvitykseen. Soinin kunnan toive on, että Ähtärin kaupunki löytäisi keinot selviytyä talousongelmistaan ja voisi säilyttää itsenäisyytensä. Soinin kunta ei ota kantaa kuntajakoselvittäjään.

Virtain kaupunginvaltuusto toteaa 18.5.2026 lausunnossaan, että Virtain kaupunki näkee mahdollisen kuntaliitoksen Ähtärin kaupungin kanssa tai Ähtärin kaupungin ja mahdollisten muiden kuntien kanssa hyvin haasteellisena niin toiminnallisesti kuin taloudellisesti. Kaupungin arvion mukaan selvityksen käynnistämiseksi ei ole osoitettavissa kuntarakennelain edellyttämiä toiminnallisia, taloudellisia tai alueellisia perusteita. Virtain ja Ähtärin kuntarakenteet, palvelurakenteet ja asiointisuunnat eroavat toisistaan merkittävästi. Virrat kuuluu Pirkanmaan maakuntaan ja Pirkanmaan hyvinvointialueeseen, kun taas Ähtäri kuuluu Etelä-Pohjanmaan maakuntaan ja Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueeseen. Virtain kaupungin näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaisinta olisi, että Ähtäri voisi jatkaa itsenäisenä kuntana ja sopeuttaa taloutensa kestäväälle tasolle omista lähtökohdistaan käsin tai kuntajaon toteutuessa liitos tapahtuisi omassa maakunnassa Etelä-Pohjanmaalla. Kuntaliitoksen tulisi aina perustua vapaaehtoisuuteen, kuntien yhteiseen tahtotilaan ja selkeästi osoitettuun hyötyihin. Virtain kaupunki haluaa jatkaa itsenäisenä kuntana ja kehittää palvelujaan omista lähtökohdistaan eikä ole edellä esitetyin perusteiden valmiina osallistumaan kuntarakennelain 15 §:n mukaiseen erityiseen kuntajakoselvitykseen. Kaupungilla ei ole lausuttavaa valtiovarainministeriön esityksestä kuntajakoselvittäjän nimeämisestä.

Ähtärin kaupunginvaltuuston 25.5.2026 lausunnon mukaan Ähtärin kaupunki ei hyväksy kuntarakennelain 16 a §:n mukaista menettelyä, jossa valtioneuvosto

voi päättää kuntaliitoksesta kuntien vastustuksesta huolimatta. Muilta osin Ähtärin kaupunki vetoaa edelleen 23.3.2026 päätökseensä sekä arviointiryhmän ehdotukseen jätettyyn eriävään mielipiteeseen. Mikäli valtiovarainministeriö päättää kuitenkin käynnistää kuntarakennelain 16 a §:n mukaisen menettelyn, Ähtärin kaupunki hyväksyy HT Eero Laesterän nimittämisen kuntajakoselvittäjäksi.

PÄÄTÖS

Kuntarakennelain 15 §:n mukaan kuntajaon muuttamista koskevan asian laajuuden tai vaikeuden johdosta taikka muusta perustellusta syystä ministeriö voi määrätä toimitettavaksi erityisen kuntajakoselvityksen, jota varten ministeriö asettaa kyseessä olevia kuntia kuultuaan yhden tai useamman kuntajakoselvittäjän.

Eriyinen kuntajakoselvitys voidaan määrätä toimitettavaksi ministeriön aloitteesta, kunnan esityksestä tai jos vähintään 20 prosenttia kunnan äänioikeutetuista asukkaista tekee esityksen erityisen kuntajakoselvityksen toimittamisesta. Kuntalain 118 §:ssä tarkoitetussa menettelyssä ollutta erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevaa kuntaa koskeva erityinen kuntajakoselvitys voi tulla vireille myös mainitun pykälän 5 momentissa tarkoitetun arviointiryhmän ehdotuksesta. Valtiovarainministeriön 28.8.2025 asettama arviointiryhmä katsoi 30.1.2026 arviointimenettelyn perusteella, että Ähtärin kaupungin taloudelliset edellytykset turvata asukkaiden palvelut ovat vaarantuneet ja talouden liikkumavara on pieni, minkä vuoksi arviointiryhmä ehdotti erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevaa kuntaa koskevan selvityksen käynnistämistä Ähtärin kaupungin palvelujen turvaamiseksi.

Valtiovarainministeriö määrää kuntarakennelain 15 §:n perusteella toimitettavaksi erityisen kuntajakoselvityksen Ähtärin kaupungin ja Alavuden kaupungin välillä.

Samalla ministeriö asettaa kuntajakoselvittäjäksi HT Eero Laesterän.

Perustelut

Kuntarakennelain 2 §:n mukaan kuntajaon kehittämisen tavoitteena on elinvoimainen, alueellisesti eheä ja yhdyskuntarakenteeltaan toimiva kuntarakenne, joka vahvistaa kunnan asukkaiden itsehallinnon edellytyksiä. Tavoitteena on, että kunta muodostuu työssäkäyntialueesta tai muusta toiminnallisesta kokonaisuudesta, jolla on taloudelliset ja henkilöstövoimavaroihin perustuvat edellytykset vastata kunnan asukkaiden palvelujen järjestämisestä ja rahoituksesta sekä riittävästä omasta palvelutuotannosta. Ottaen huomioon kuntarakennelain 2 §:n mukaiset kuntajaon kehittämistavoitteet, lain 4 §:n mukaiset kuntajaon muuttamisen edellytykset sekä kyseessä olevan alueen väestölliset ja taloudelliset sekä yhdyskunta- ja palvelurakenteeseen liittyvät seikat, on erityinen kuntajakoselvitys perusteltua toimittaa Ähtärin kaupungin ja Alavuden kaupungin välillä Ähtärin kaupungin palvelujen turvaamiseksi.

Tehtävä

Selvittäjän on suoritettava kuntarakennelain 16 a §:ssä tarkoitettu erityinen kuntajakoselvitys.

Selvityksen tehtävänä on toteuttaa erityinen kuntajakoselvitys kunnan asukkaiden lakisääteisten palvelujen turvaamiseksi siten, että mahdollinen yhdistyminen voisi tulla voimaan 1.1.2028.

Eriyisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevaa kuntaa koskevassa erityisessä kuntajakoselvityksessä kuntajakoselvittäjän on tehtävä mukana olevien kuntien valtuustoille ehdotus kuntien yhdistymisestä sekä kuntien yhdistymissopimuksesta.

Kuntajakoselvittäjän ehdotus kuntien yhdistymisestä voi koskea 1) erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan yhdistymistä olemassa olevaan kuntaan; 2) erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan alueen jakamista kahden tai useamman kunnan kesken; taikka 3) useamman

kuin kahden kunnan yhdistymistä. Lisäksi selvittäjän ehdotus voi koskea kunnan osan siirtämistä toiseen kuntaan.

Jos kaikkien muutoksen kohteena olevien kuntien valtuustot hyväksyvät selvittäjän ehdotuksen, kunnat tekevät selvittäjän ehdotuksen mukaisen yhteisen esityksen kuntajaon muuttamisesta ministeriölle. Muutoin selvittäjä toimittaa esityksensä kuntajaon muuttamisesta ministeriölle.

Toimikausi

Selvitystyö alkaa 8.6.2026 ja päättyy selvityksen valmistuttua, kuitenkin viimeistään 30.11.2026 mennessä. Esitys kuntien yhdistymisestä tulee olla toimitettuna valtiovarainministeriöön 15.2.2027 mennessä.

Selvitystyön organisointi

Selvittäjä toimii virkavastuulla, ja hänellä on salassapitoa koskevien säännösten estämättä oikeus saada viranomaisilta tehtävänsä suorittamista varten tarpeelliset kuntien ja kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen hallintoa ja taloutta koskevat tiedot sekä muuta apua.

Selvittäjä ja asianomaiset kunnat voivat asettaa selvittäjää paikallisessa asiantuntemuksessa ja jatkuvassa vuorovaikutuksessa avustavan neuvotteluelimen ja valmisteluryhmiä.

Selvitystyön rahoitus

Selvitys rahoitetaan valtiovarainministeriön talousarvion momentilta 28.90.31.

MUUTOKSENHAKU

Kuntarakennelain 15 §:ssä tarkoitettuun ministeriön päätökseen, joka koskee erityisen kuntajakoselvityksen määrittämistä, ei kuntarakennelain 55 §:n 2 momentin mukaan saa erikseen hakea muutosta.

Anna-Kaisa Ikonen
Kunta- ja alueministeri

Jussi Virsunen
Osastopäällikkö, ylijhtaja

Jakelu

Mainitut kunnat